

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Björkvallsskolan i Uppsala kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Björkvallsskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Björkvallsskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.
- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt.
- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 9 december 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån **de** identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12680) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Av intervjuer med såväl lärare som elever framgår att en arbetsprocess inleds med att lärarna visar olika exempel för eleverna. Lärarna beskriver i intervju att de undviker att visa för många färdiga elevexempel för att ge eleverna möjlighet att utveckla egna idéer. Därefter uppmanas eleverna till att utveckla egna idéer genom att ta fram flera olika skisser innan de gör en noggrann planering med detaljerade mått. Lärarna går inledningsvis också igenom material och tekniker både genom muntliga instruktioner, bildspel och filmvisningar. Elever beskriver i intervju att introduktionen till nya projekt inom materialinriktningen trä och metall är kortare men att läraren i stället regelbundet samlar eleverna under arbetsprocessens gång för att gå igenom en teknik eller nästa steg. Såväl lärare som elever uppger att projekten inom materialinriktningen trä och metall pågår under längre

perioder jämfört med projekten i materialinriktningen textil. I intervju beskriver både lärare och elever att elever löpande får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift på. Elever beskriver att lärarna regelbundet ger dem olika alternativ att ta ställning till för att resultatet ska bli bra och att det är såväl elever som lärare som kan komma med förslag på förändringar. Det bekräftas i Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall där exempelvis en elev och läraren diskuterade hur en knapp ska fästas på locket till en svepask. Eleven berättade att hen tänkte testa att fästa knoppen med ett stift, inspirerad av en video som eleven sett på sociala medier. Läraren och eleven förde då ett resonemang kring alternativa metoder att lösa uppgiften på. Tillsammans diskuterade de vilken typ av skruv som skulle kunna användas och letade efter en lämplig träbit att arbeta vidare med.

Lärarna ger elever löpande stöd och ger återkoppling under pågående arbetsprocess. I intervju berättar elever att de får återkoppling av sina lärare på varje lektion och att det kan vara både tips på vad som är bra att tänka på eller bekräftelse om arbetet fortlöper bra. Vidare uppger elever att lärarna löpande visar och instruerar hur eleverna kan lösa olika problem utan att elevens egna initiativ i arbetsprocessen går förlorad. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall framkom det exempelvis att flera elever hyvlade på delar som skulle bli knoppar. Läraren visade då hur sandpappret kan hållas och hur lutningen påverkar slipningen och uppmuntrade eleverna till att själva känna på ytor och bedöma om de behövde slipa mer. Av Skolinspektionens lektionsobservationer i båda materialinriktningarna framkommer att eleverna behåller initiativet i sina arbetsprocesser och att lärarna kontinuerligt följer upp arbetet genom att ställa frågor om hur det går och vad eleverna planerar att göra närmast. Elever berättar i intervju att de uppmuntras till att självständigt försöka lösa problem genom att exempelvis titta på instruktionerna en gång till innan de frågar läraren om hjälp. I intervju berättar en lärare att hen ibland kan vara snabb med att ge svar för att undvika att en elev fastnar i ett mindre viktigt moment.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Lärare och elever berättar att de får samma typ av uppgift men kan välja att utföra den på olika sätt och med olika svårighetsgrad. Inom materialinriktningen trä och metall har eleverna exempelvis fått information om olika sätt att utforma en svepask på och olika sätt att tillverka en skopa. Inom materialinriktningen textil kan eleverna utveckla sitt slöjdande genom att lägga till material eller

kombinera olika tekniker. Elever uppger i intervju att lärarna uppmuntrar dem till att göra svårare varianter och att lärarna även löpande ger förslag på vad som kan utvecklas. Lärarna beskriver att de har höga men rimliga förväntningar på alla elever oavsett kön och bakgrund och att de bland annat visar det genom att vägleda eleverna i arbetsprocessen genom hjälp, utmaningar och resonemang utifrån elevernas individuella förutsättningar. För elever som kommit långt diskuterar läraren hur de kan utveckla sin produkt ytterligare. Elever som behöver mer tid kan erbjudas extra lektioner. Eleverna bekräftar att lärarna förväntar sig att eleverna ska klara de moment de lär sig under slöjdundervisningen, för att bli alltmer självgående med stigande ålder. Samtidigt uppger eleverna att lärarnas förväntningar anpassas efter hur varje enskild elev presterar under terminens gång. Elever beskriver i intervju att lärarna i början visar exempel på olika nivåer av en produkt samt beskriver hur olika arbetsinsatser påverkar betyget, vilket bekräftas av lärarna. I intervju beskriver en lärare att eleverna behöver visa att de själva tänkt igenom planeringen, gjort medvetna materialval och använt relevanta kunskaper för att tillverka sitt föremål. Läraren betonar att det är elevens egna resonemang, val och genomförande som visar för läraren vilken nivå utmaningen ska ligga på. Vidare uppger elever att de kan välja att göra extrauppgifter när de är klara med ett projekt även om det sällan finns tid över. Såväl lärare som elever beskriver att eleverna får prova olika uppgifter och aktiviteter så att eleverna utmanas och stimuleras till att komma längre i sin kunskapsutveckling.

Arbetsformerna varierar så att eleverna får möjlighet att dela erfarenheter med andra elever. I materialinriktningen textil arbetar eleverna i årskurs 8 parvis med att undersöka olika textila material med fokus på miljöaspekter. I årskurs 9 arbetar eleverna parvis med ett återbruksprojekt i båda materialinriktningarna. Lärare inom de båda materialinriktningarna uppger att de uppmuntrar eleverna att hjälpa varandra på eget initiativ under arbetets gång. Detta bekräftas av eleverna och av lektionsobservationer. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil var det exempelvis två elever som hjälptes åt att ta mått på den ena elevens armar och diskutera olika förslag och lösningar på elevens idé om att sy en jeansjacka av gamla jeans. Läraren var positivt inställd till elevernas samarbete men uppmanade inte elever i övrigt att samarbeta. Under lektionen i materialinriktningen trä och metall organiserade läraren lektionen så att eleverna kunde dela erfarenheter i ett gemensamt lärande genom gemensamma reflektioner.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocess och resultat tillsammans med lärare.

Lärarna ställer frågor löpande till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. Såväl lärarna som elever beskriver att lärarna har en dialog med eleverna under arbetets gång och ställer öppna reflektionsfrågor eller ber eleverna att beskriva hur de tänkt kring val av metoder och olika lösningar. I Skolinspektionens lektionsobservationer i båda materialinriktningarna framkom att lärarna ställde reflekterande frågor till eleverna som handlar om hur och varför elever gjort något specifikt samt diskuterar elevernas idéer. Under lektionsobservationen i materialinriktningen trä och metall ställde läraren frågor om eleverna var nöjda med sina resultat och vad som återstår att göra i arbetet med knopparna. När en elev svarade att hen var klar frågade läraren vad eleven planerar att göra härnäst. En lärare beskriver i intervju att de vill undvika att det blir helt fel så att material inte går att rädda, samtidigt som det är viktigt att eleverna får göra misstag för att det ingår i lärandet. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall samlade läraren också eleverna för gemensamma genomgångar där eleverna fick reflektera kring arbetsmomentet tillsammans i helgrupp. Exempelvis visade läraren hur botten skulle fästas på en svepask och frågade eleverna hur de trodde att momentet skulle utföras. En elev föreslog att botten skulle limmas och läraren visade då vad som kan hända när limmet trycks undan. Läraren ställde även andra frågor om placering, avstånd och mätning och reflekterade kring olika elevsvar tillsammans med eleverna.

Av intervjuer med elever framkommer att eleverna även reflekterar över sin arbetsprocess och slutresultat genom att avsluta varje projekt med att göra ett reflekterande bildspel där eleverna får beskriva om de är nöjda eller missnöjda, vad som kunde gjorts annorlunda och vad de lärt sig. Lärarna beskriver i intervju att de ställer kompletterande frågor när dokumentationen blir för kortfattad. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil var det exempelvis en elev som arbetade med en projektrefleksion och kände sig osäker på vad hen skulle skriva och därför diskuterade eleven med läraren om vad hen gjort och hur hen löst ett problem som uppstått under arbetsprocessen. Elever uppger i intervju att de brukar få muntlig respons från lärarna på de skriftliga reflektionerna. Det händer också att lärarna genomför halvtidsreflektioner när de ser att arbetet går för snabbt framåt. Eleverna får då ta en bild av sitt arbete och reflektera över hur det gått och vad som behöver ändras.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning fördjupar elevernas kunskaper om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Däremot får eleverna kunskaper om olika slöjdmetoder som bidrar till hållbara slöjdprodukter.

Det varierar i vilken utsträckning eleverna får fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung samt dess påverkan på miljön. Av intervjuer med såväl elever som lärare framgår att eleverna endast i materialinriktningen textil får lära sig om olika materials egenskaper samt hur de framställs och påverkar miljön. I årskurs 8 får eleverna fördjupa sina kunskaper om olika textila material med fokus på miljöaspekter. Eleverna får i grupp undersöka såväl syntetiska som naturliga material och lära sig om vilka material som kan ersätta mindre hållbara alternativ. Däremot framkommer i intervju med elever och lärare att eleverna i materialinriktningen trä och metall inte har samtalat om ursprung eller hur exempelvis avverkning och transport av trä går till eller vilken miljöpåverkan olika material har. En lärare uppger i intervju att hållbarhet inte är ett uttalat inslag i undervisningen inom trä- och metallslöjden även om eleverna i stor utsträckning använder hållbara material som spillmaterial från ett lokalt sågverk.

Undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda och håller länge. Under Skolinspektionens observation i materialinriktningen trä och metall fick eleverna exempelvis lära sig hur de ska justera mått när de arbetar med en rund form och vikten av att hålla verktygen rakt för att få ett jämnt resultat på svepasken. Läraren visade också hur eleverna kan använda en syl för att göra ett litet hål innan borrhningen för att förhindra att träet spricker. Inom materialinriktningen textil får eleverna exempelvis lära sig hur de ska sy med sömnsmän och fästa trådar för att produkten inte ska gå sönder. En lärare uppger i intervju att målet är att eleverna ska tillverka hållbara föremål som de antingen vill använda själva eller ge bort. Under intervju berättar elever att de har gjort flera användbara produkter, så som tygpåsar och svepaskar, och att de brukar ge bort produkter de inte har användning för.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna i varierande grad får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna till viss del tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön men det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna. Av intervjuer med elever och lärare framgår att i materialinriktningen textil ges eleverna tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön och eleverna kan göra egna val av metoder som bidrar till resurshushållning. Exempelvis uppmuntras eleverna till att laga klädesplagg och eleverna har lärt sig en broderingsteknik som är bra för att just laga kläder. Eleverna får också diskutera konsumtion samt alternativ till att köpa nytt. Elever uppger i intervju att de exempelvis pratat om vikten av att återanvända tyg. I årskurs 8 arbetar eleverna med ett återbruksprojekt med jeansmaterial. Detta projekt startades upp under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning textil och under introduktionen knöt läraren bland annat an det nya projektet med tidigare erfarna kunskaper om vattenanvändningen vid jeanstillverkningen. I intervju med lärarna framgår att de planerat för att eleverna i årskurs 9, inom båda materialinriktningarna, ska arbeta med resurshushållning genom återbruk och reparation. I projektet ska elever ta med sig ett föremål hemifrån för att skapa något nytt. Dock uppger elever att de i materialinriktningen trä och metall generellt inte reflekterar över hur det egna arbetet påverkar miljön och att de har små möjligheter att jämföra och välja olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön. Eleverna har inte heller själva fått göra några aktiva val av metoder eller material ur ett resurshushållningsperspektiv när de ska framställa olika slöjdföremål, utan det är läraren som vägleder eleverna i materialval. En

lärare berättar att lagningar inom materialinriktningen trä och metall sällan förekommer, då det anses för komplext. Det framgår att lärarna inom båda materialinriktningarna pratar om vikten av att vara sparsam med resurser ur ett ekonomiskt perspektiv snare än ur ett miljöperspektiv, men eleverna blir uppmanade till att använda spillbitar i stället för nytt material.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.¹ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får en undervisning som fördjupar deras kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials ursprung, framställning och transportvägar samt slöjdmetoder ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om olika material och hur dess ursprung och framställning påverkar miljön.

¹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

² Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper och slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.³

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Dessutom ges eleverna i begränsad utsträckning möjlighet att göra egna val av metoder och material utifrån resurshushållning och miljöpåverkan. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får jämföra och reflektera över val av material och metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis reparation samt vård av material och föremål.

³ Undervisning i slöjdämnet | Lärportalen | Skolverket hämtad 2026-03-27.

⁴ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ger eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning har organiserat slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn har delvis organiserat så att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen, men ser inte till att eleverna får göra ett medvetet och underbyggt val av materialinriktning. Samtliga elever läser båda materialinriktningarna under årskurs 7 för att sedan välja materialinriktning under årskurs 8 och 9. Såväl elever som lärare beskriver i intervju att valet styrs utifrån elevernas intressen, men samtidigt uppger lärare i intervju att valet blivit mer traditionellt könsbundna än tidigare utan att kunna förklara varför. Detta bekräftas även i dokument som begärts in från huvudmannen där det framkommer att de flesta flickor valt materialinriktningen textil och att de flesta pojkar valt materialinriktningen trä och metall. Lärare uppger i intervju att det finns grupper som nästan bara består av pojkar men att det också beror på att det går fler pojkar på skolan. Av intervjuer med såväl rektorn, lärare som elever framgår att valet av materialinriktning inte är medvetet och underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. De intervjuade eleverna uppger att de gör valet genom handuppräknings i klassrummet och att

lärarna inte särskilt lyft jämställdhetsperspektivet i samband med det utan pratat generellt om att eleverna ska välja det de själva vill.

Emellertid uppger lärare att det finns möjlighet för eleverna att prova en kombination av material. I årskurs 9 ska eleverna arbeta med ett samarbetsprojekt över båda materialinriktningarna där eleverna ska göra om ett föremål de tar med sig hemifrån genom att använda såväl textila som träbaserade metoder. I intervju med rektorn framkommer att det, utifrån schemalaggningsen, finns goda förutsättningar för lärarna att samarbeta mellan materialinriktningarna. Samarbetet har dock påverkats av en större renovering på skolan vilket har inneburit att eleverna inte haft möjlighet att pröva olika materials kombinationsmöjligheter eller arbeta med exempelvis metall.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna sällan lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om olika frågor kring jämställdhet. Visserligen uppger elever i intervju att lärarna bemöter flickor och pojkar likvärdigt och att de har samma förutsättningar i slöjdundervisningen. Av intervjuer med elever framgår dock att de inte har samtalat om frågor om jämställdhet i slöjdundervisningen och hur föreställningar om könsnormer skulle kunna begränsa eleverna i deras framtida val av utbildning och yrken. Lärare beskriver i intervju att samtal om traditionella föreställningar kring kvinnligt och manligt kopplat till slöjdämnet endast sker spontant. I intervju framkommer att lärare har lyft exempel på män som sticker eftersom kommentarer kring detta är något som ofta kommer upp när eleverna ska sticka och virka. En lärare säger att det är svårare att hitta exempel i medier på kvinnor som snickrar.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som

begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.⁵ Av kursplanen i slöjd framgår att eleverna i årskurs 7–9 ska få prova materialen metall, textil, trä och andra material. Eleverna ska även få prova materialens kombinationsmöjligheter med varandra.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte organiserat så att det val av materialinriktning som elever gör varken är medvetet eller underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Genom att rektorn ser till att flickor och pojkar görs medvetna om traditionella könsmonster och uppmärksammas på att de kan göra vilket val de vill oavsett könstillhörighet ökar möjligheten till ett underbyggt val. Dessutom ökar möjligheten att normerna kring vad som anses kvinnligt och manligt utvecklas samt att traditionella könsroller motverkas.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn organiserar slöjdämnet så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt ur ett jämställdhetsperspektiv.

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra

⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁶ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Dessutom sker sådana samtal endast spontant och inte som inplanerade moment. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet med eleverna. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁸

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare
Signerat av: Sofia Granberg

X Marta Rivelis

Föredragande
Signerat av: Marta Rivelis

I handläggningen av ärendet har även utredaren Janette Örning Alm deltagit.

⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁸ Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket hämtad 2026-05-27

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Björkvallsskolan den 28 april 2026. Besöket genomfördes av utredarna Marta Rivelis och Janette Örning Alm.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Uppsala kommun med grundskola, årskurserna 6–9. Årskurs 6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går 415 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En intervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁰ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹¹

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹²

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹³

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁴ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁹ 26 kap. 20 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 5 § skollagen.

¹² 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁵

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁶

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁶ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁷

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁸

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁹

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²⁰

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²¹

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²²

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²³ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁴ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁵

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²² Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²³ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁴ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁵ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁶

²⁶ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.